

ROLUL BNR ÎN PROBLEMATICA ASIGURĂRII LIBEREI CIRCULAȚII A SERVICIILOR

Conf. Univ. Dr. Gődör Mihaela Liliana - Universitatea Petru Maior Tîrgu Mureș, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative, mihaelagondor@yahoo.com

Rezumat:

The completion of the accession negotiations on Chapter 3 "Freedom to provide services", the strengthening of the central bank's independence, the drafting and coming into force of the two major laws governing the banking sector (The Banking Act and the Statute of the NBR), as well as the initiation of preparations for the central bank's participation in the European System of Central Banks (ESCB) rank among the NBR's major achievements related to EU accession. In Keeping with the objectives pursued in the field of European Integration, the NBR made further efforts to ensure institutional, structural and operational adjustment of the Romanian economy to the EU requirements.

Cu ocazia Conferinței Interguvernamentale de Aderare a României la UE, desfășurată la data de 20 decembrie 2002, România a deschis negocierile la Capitolul 3 - Libera circulație a serviciilor. Ca răspuns la Poziția comună a UE, în luna ianuarie 2003 a început elaborarea Documentului de Poziție Complementar la Capitolul 3. În ceea ce privește serviciile bancare, acest document cuprinde progresele înregistrate în sectorul bancar de la data elaborării Documentului de Informații Suplimentare (iulie 2002) până în prezent, rezultatele obținute în cadrul Grupului de lucru pentru monitorizarea barierei în calea dreptului de stabilire și liberei circulații a serviciilor și Planul de Acțiune elaborat pe baza recomandărilor din Raportul misiunii de supraveghere colectivă (peer review mission) care s-a desfășurat în luna decembrie 2002. Acest document a fost aprobat de către Guvernul României în ședința din data de 3 iulie 2003 și transmis Comisiei Europene.

Pe parcursul anului 2001, BNR a contribuit la realizarea Documentului de Poziție la acest capitol, care a fost aprobat în Sedința de Guvern din 9 decembrie 2001. Ulterior, acest document a fost actualizat de Documentul de Informații Suplimentare, aprobat în Sedința de Guvern de la sfârșitul lunii iulie 2002 și transmis Comisiei Europene.

Referitor la domeniul serviciilor financiare, acquis-ul stabilește cerințele minime pentru diferite tipuri de instituții în scopul creării unor standarde bazate pe următoarele principii:

- armonizarea minimală a condițiilor de autorizare și a reglementărilor prudențiale;
- autorizația unică și exercitarea supravegherii de către autoritatea competentă din statul de origine și,
- recunoașterea reciprocă a criteriilor naționale de supraveghere.

Acquis-ul aferent capitolului 4 "Libera circulație a capitalului" se bazează pe articolul 56 din Tratatul privind înființarea Comunității Europene, care interzice orice restricție privind mișcările de capital între Statele Membre sau între Statele Membre și țări terțe. Cu toate acestea, Statele Membre pot menține unele restricții în relațiile cu țările din afara UE. Definiția mișcărilor libere de capitaluri nu se referă doar la plăți sau transferuri de bani în exterior ci, include și alte tranzacții care permit transferul dreptului de proprietate. Totodată, acest capitol acoperă și domeniul sistemelor de plăți, prin intermediul celor două directive privind transferurile de credit-transfrontaliere și finalitatea decontării, precum și prin directivele privind prevenirea spălării banilor.

Din perspectiva tranzacțiilor de cont curent și de cont de capital, Banca Națională a României este implicată direct în realizarea obiectivelor acestui capitol de negociere. Aceste angajamente au fost incluse în Documentul de Poziție și în cele trei Documente de Poziție Complementare aferente

Capitolului 4. Cadrul legislativ în vigoare în acest domeniu este Regulamentul valutar nr. 4/1.04.2005 privind regimul valutar și normele aferente. Cele mai importante angajamente ale BNR sunt cuprinse în calendarul de liberalizare aprobat prin Circulara BNR nr. 26/2001¹ care stabilește:

- măsurile de liberalizare a operațiunilor de capital programate pentru anii 2001 și 2002, dintre care cele mai importante se referă la: investițiile directe și imobiliare în străinătate ale rezidenților, admiterea valorilor mobiliare și a unităților organismelor de plasament colectiv naționale pe piața externă de capital sau transferurile aferente derulării contractelor de asigurare;
- armonizarea prevederilor din Regulamentul valutar cu normele europene în ceea ce privește terminologia, definițiile și nomenclatorul operațiunilor de capital (Directiva 88/361/CEE);
- calendarul detaliat al etapelor de liberalizare a mișcărilor de capital pentru perioada 2003 - 2007.

Cu ocazia Conferinței Interguvernamentale de Aderare a României la UE, desfășurată la data de 7 aprilie 2003, România a închis provizoriu negocierile la Capitolul 4 - Libera circulație a capitalurilor. BNR a contribuit la realizarea Documentului de Poziție la Capitolul 4, care a fost aprobat în Ședința de Guvern de la sfârșitul lunii februarie 2001. Ulterior, Documentul de Poziție a fost actualizat în mai multe etape, importantă fiind finalizarea Documentului de Poziție Complementar III, care a fost aprobat în Ședința de Guvern din 24 octombrie 2002 și transmis Comisiei Europene.

România a acceptat, prin notificarea din 25 martie 1998, obligațiile stipulate la art. VIII, secțiunile 2, 3 și 4 din Statutul FMI, respectiv:

- angajamentul autorităților de a elimina restricțiile privind operațiunile de cont curent;
- neintroducerea altor restricții în viitor;
- crearea condițiilor cât mai favorabile relansării reformei economice;
- politica valutară să nu sufere modificări semnificative.

În acest context, politica Băncii Naționale a României este de accelerare moderată a liberalizării operațiunilor valutare de capital, avându-se în vedere obiectivul său fundamental. Conform calendarului de liberalizare, până la sfârșitul anului 2003 au fost liberalizate fluxurile pe termen lung, cu impact asupra economiei reale, urmând ca, până la data aderării la Uniunea Europeană, să fie liberalizate operațiunile valutare de capital, cu impact direct asupra politicii monetare.

Referitor la angajamentul asumat, de liberalizare a operațiunilor în conturi de depozit deschise de nerezidenți în lei la instituții de credit în România, începând cu data de 1 ianuarie 2004, trebuie precizat că amânarea cu aproximativ un an și jumătate a transpunerii acestuia s-a datorat, în principal, previziunilor rezultate în urma studiilor de impact asupra pieței monetare și valutare din România, care au relevat faptul că diferențialul ridicat dintre dobânzile interne și cele externe ar putea genera influxuri speculative semnificative, cu efecte dificil de controlat.

O deschidere prematură a contului de capital ar putea să genereze o criză financiară dacă alte criterii macroeconomice nu sunt îndeplinite mai întâi. Într-o economie mică deschisă, cum este cea a României, rata globală a dobânzii este dată. Fluxurile de fonduri speculative externe tind să profite de diferențialul ratei dobânzii, permițându-le astfel investitorilor străini să exploateze oportunitățile de arbitraj. Acest fapt ar face ca economia României să devină o potențială țintă, dat fiind nivelul ridicat al ratei reale a dobânzii, ceea ce asigură realizarea unui câștig speculativ.

---

¹ www.bnro.ro

Diversificarea relativ redusă a instrumentelor tranzacționate pe piețele financiare din România, ar putea să limiteze aceste influxuri de capital speculative. Bursa de Valori București (BVB) are o capitalizare redusă (10,4%² la sfârșitul lui 2003 și 17,6% în 2004³). Piața obligațiunilor este de asemenea într-un stadiu incipient. Obligațiunile guvernamentale sunt printre cele mai tranzacționate, dar politica fiscală restrictivă a impus până acum o limită la volumul care ar putea fi emis. Chiar în condițiile în care se ține cont de faptul că paleta de instrumente financiare se va îmbogăți în anii ce vin, amenințarea influxurilor de capital rămâne reală.

Începând cu data de 11 aprilie 2005, nerezidenții au acces liber pe piața valutară din România, conform noilor prevederi ale regulamentului valutar modificat de Banca Națională (Regulamentul valutar nr. 4/1.04.2005 privind regimul valutar și normele aferente cu aplicare de la 11.04.2005), acesta fiind un nou pas în procesul de liberalizare a contului de capital. Regulamentul privind regimul valutar emis de BNR prevede că operațiunile valutare curente și de capital, așa cum sunt prevăzute în Nomenclator, se efectuează în mod liber între rezidenți și nerezidenți, în valută și în monedă națională (leu).

Noile norme mai prevăd următoarele⁴: “Nerezidenții au dreptul să dobândească, să dețină și să utilizeze active financiare exprimate în valută și în monedă națională (leu). Sumele în monedă națională (leu) și în valute cotate, deținute de nerezidenți, pot fi convertite prin intermediul pieței valutare. Nerezidenții pot deschide și menține conturi în valută și în monedă națională (leu) la instituții de credit. Nerezidenții pot repatria și pot transfera activele financiare deținute.”

Așadar, străinii vor putea să aducă valută în țară, să o schimbe în lei și să o plaseze în depozite la băncile românești. Aceasta ar putea duce la o apreciere bruscă a leului și, în consecință, la dezechilibre pe piața financiară. Pentru a evita astfel de probleme, BNR și-a rezervat dreptul legal, prevăzut în acest Regulament, de a reține, pe termen de maxim 6 luni, o parte din sumele depuse de străini, adică așa-numita măsură de salvagardare⁵: “În condițiile în care, ca urmare a liberalizării operațiunilor în conturi de depozit în moneda națională (leu) deschise de nerezidenți la instituții de credit în România, fluxuri de capital pe termen scurt de o amploare deosebită exercită presiuni puternice asupra pieței valutare și provoacă perturbări grave în aplicarea politicii monetare și a cursului de schimb, având ca efect, în special, variații semnificative ale lichidității interne, Banca Națională a României poate lua una sau mai multe dintre următoarele măsuri de salvagardare:

a) reținerea în cont, la Banca Națională a României, pe o durată determinată, a unei părți din:

- (i) suma în valută care provine din intrări de capital, utilizată de un rezident sau de un nerezident pentru conversia acesteia în lei, în scopul constituirii unui depozit la o instituție de credit din România;
- (ii) suma în valută care provine din conversia unui depozit în lei constituit de un rezident sau de un nerezident la o instituție de credit din România, în scopul transferului în străinătate.

Reținerea se va face la momentul conversiei în lei a sumei în valută destinate constituirii depozitului în lei la instituții de credit din România sau la momentul conversiei în valută a sumei în lei având ca sursă depozitele în lei constituite la instituții de credit din România, după caz;

b) stabilirea unei rate mai mari a rezervelor minime obligatorii pentru depozitele în lei constituite de rezidenți și nerezidenți la instituții de credit din România, care provin din sume în valută reprezentând intrări de capital, convertite în lei;

c) aplicarea de către Banca Națională a României a unui comision pentru tranzacțiile de pe piața valutară interbancară generate de intrări/ieșiri de capital ale rezidenților și nerezidenților, care au ca

---

² Dăianu, D., Strategii de politică monetară și curs de schimb în contextul aderării României la UE, Institutul European din România – Studii de impact, București, 2004

³ www.bnro.ro

⁴ Regulamentul nr. 4/1.04.2005 privind regimul valutar și normele aferente, M.O. nr. 297/8.04.2005

⁵ idem

obiect vânzarea/cumpărarea de valută în scopul depunerii/retragerii de sume în lei în/din depozite constituite la instituții de credit din România;

d) instituirea unor restricții de scadență pentru depozitele în lei constituite de rezidenți și nerezidenți la instituții de credit din România, care provin din intrări de capitaluri.”

Regulamentul prevede de asemenea că măsurile de salvagardare vor fi aplicate pe bază nediscriminatorie, atât pentru nerezidenți, cât și pentru rezidenți. Măsurile de salvagardare vor respecta, de asemenea, principiul proporționalității în raport cu amploarea presiunilor exercitate asupra pieței valutare, precum și a perturbărilor generate în aplicarea politicii monetare și a cursului de schimb.

Măsurile de salvagardare și condițiile de aplicare a acestora vor fi stabilite prin ordin al Băncii Naționale a României. BNR va notifica Comisiei Europene și statelor membre UE intenția de a aplica aceste măsuri înainte de adoptarea lor efectivă.

Companiile autohtone vor putea, deci, să cumpere și să vândă valută fără nici un fel de restricții, și de aceleași drepturi vor beneficia și nerezidenții. Clienții străini vor putea derula pe viitor tranzacții la vedere pe piața valutară, apelând la băncile autohtone. Ambele acțiuni sunt de așteptat să conducă la o majorare semnificativă a volumului tranșacțiilor, dar și la o creștere a numărului de participanți pe piață. Vor fi mai mulți actori, și nu toți vor avea aceleași estimări cu privire la evoluția cursului. În măsura în care previziunile vor fi divergente, acest lucru va conduce la o mai mare stabilitate a cotațiilor, iar fluctuațiile zilnice vor fi mai reduse.

Pe de altă parte, un volum mai mare de tranșacții determină ca poziția dominantă a băncii centrale pe piața valutară să se erodeze. Dacă în februarie 2005, intervențiile BNR au majorat cotațiile în numai două zile cu 10%, pe viitor acestea vor avea un impact în scădere.

Contul de capital va fi complet liberalizat odată cu accesul neîngrădit al nerezidenților la cumpărarea de terenuri în România. Această posibilitate este prevăzută abia după 2012. Autoritățile de la București au cerut o perioadă de tranziție din momentul aderării, de cinci ani pentru terenurile din intravilan și de 15 ani pentru suprafețele din extravilan.

Nerezidenții vor avea acces la instrumentele financiare tranșacționate curent pe piața monetară din România cel mai târziu în luna septembrie a anului 2006⁶, potrivit regulamentului valutar aprobat de Consiliul de Administrație al Băncii Naționale a României. În categoria acestor instrumente financiare sunt incluse titlurile de stat, certificatele de depozit, instrumentele financiare derivate, titluri de credit și alte instrumente specifice pieței monetare, cu scadența inițială mai mică de un an.

Restricțiile sunt aplicate și românilor care vor să achiziționeze instrumente financiare străine pe piața monetară. Până în septembrie 2006, rezidenții nu vor putea să efectueze operațiuni în conturi curente și de depozit în străinătate, fără o autorizare de la Banca Centrală. Actul normativ stabilește dreptul BNR de a introduce măsuri de protecție în situațiile în care fluxurile de capital pe termen scurt au o amploare care exercită presiuni asupra pieței valutare și provoacă perturbări grave în aplicarea politicii monetare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Dăianu, D., **Strategii de politică monetară și curs de schimb în contextul aderării României la UE**, www.bnro.ro
2. Göndör, M., **Monedă și credit**, Ed. Petru Maior, Tg. Mureș, 2005
3. Institutul European din România, **Studii de impact**, București, 2004
4. Raport BNR 2003, 2004
5. Regulamentul nr. 4/1.04.2005 privind regimul valutar și normele aferente, M.O. nr. 297/8.04.2005
6. www.bnro.ro

⁶www.bnro.ro și Regulamentul nr. 4/1.04.2005 privind regimul valutar și normele aferente, M.O.nr. 297/8.04.2005